

JOKIVARREN KOULUN KESTÄVÄN KEHITYKSEN OHJELMA

Heino-Mäkinen Miia
Vinnamo Hannele
Suomen Ympäristöopisto SYKLI
Kevät 2021

1. JOHDANTO

Jokivarren koulu on yksi Orimattilan kaupungin keskusta-alueen lähikouluista. Koulu on noin 600 oppilaan yhtenäiskoulu, jossa pääosa oppilaista käy koko perusopetuksen – osa aloittaa jo esikoulun Jokivarren koulun tiloissa. Yleisopetuksen luokkien lisäksi kouluun on keskitetty suurin osa Orimattilan kaupungin luokkamuotoisesta erityisopetuksesta.

Jokivarren koulun kasvatusta ja opetustyötä perustuu opetussuunnitelman perusteiden arvoihin:

- Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen
- Ihmisyys, sivistys ja demokratia
- Kulttuurinen moninaisuus rikkautena
- Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Jokivarren koulun toiminta-ajatuksena on:

”Parhaani teen, opin vastuuseen, yhteistyöhön ja toisen kunnioittamiseen. Erilaisuus on rikkaus kaikille yhteisessä koulussa.”

Jokivarren koulua johtaa kolmen hengen rehtoritiimi. Koulussa työskentelee yhteensä 49 opettajaa; 15 luokanopettajaa, 20 aineenopettajaa, 10 erityisluokanopettajaa sekä kolme erityisopettajaa. Koulunkäyntiavustajia on 25, joista yhdeksän toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa, seitsemän luokkamuotoisessa erityisopetuksessa ja yhdeksän yleisopetuksen luokissa.

Jokivarren koulussa on 19 alakoulun luokkaa, joista neljä on erityisluokkia. Alakoululaiset opiskelevat siivissä D ja C. Yläkoulun luokkia on 14, joista kolme on erityisluokkia. He opiskelevat A-siivessä. Näiden lisäksi siivessä B annetaan toiminta-alueittain painottuvaa opetusta koulumme kolmelle erityisluokalle.

Koulussamme on yksi ruokala, jossa ruoka valmistetaan itse. Erikoisruokavaliot tulevat keskuskeittiöltä.

Luokista löytyy energia- ja sekajäteastiat sekä paperinkeräyslaatikot. Koulullamme on kolme jätekatosta, joista löytyy energijätteen, sekajätteen, paperin, pahvin ja biojätteen keräyslaatikot. Metallia kerätään erikseen ja tilapalvelu käy sen tarvittaessa hakemassa. Koululla ei ole lasinkeräysastiaa, sillä keittiöltä ei tule lasijätettä. Muu lasijäte menee sekajätteeseen.

Jokivarren koululla ei ole ajankohtaista kestävän kehityksen suunnitelmaa. Edellisen kerran se on tehty lukuvuonna 2015 – 2016 ”Koulun piha ja kestävä kehitys”- työryhmän ansiosta.

2. LÄHTÖTILANTEEN KARTOITUS, TOTEUTUS JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Valitsimme koulumme kestävän kehityksen kartoitukseen seuraavat teemat:

Ekologinen ja taloudellinen kestävyys

- Kestävä kulutus ja kestävät ruokavalinnat
- Jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys
- Luontosuhde ja luonnossa oppiminen

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

- Hyvinvointi
- Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys

Käytimme tiedon keräämisessä KEKE KOULUSSA - kestävän kehityksen oppaan kartoituslomakkeita. Keräsimme niillä *"Kestävä kulutus ja kestävät ruokavalinnat"*-, *"Jätteen synnyn ehkäisy ja kierrätys"*- sekä *"Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys"*- teemojen vastaukset keittiöltä, siivouspalveluilta, kanslistilta sekä joiltakin henkilökunnan jäseniltä.

"Hyvinvointi"- teeman tiedot keräsimme koulumme yhteisöllisen oppilashuollon kouluviihtyvyyteen painottuvilla oppilaskyselyillä.

"Luontosuhde ja luonnossa oppiminen"- teeman tietoja kartoitimme Forms-kyselyllä, jonka lähetimme koulumme opettajille.

Yllä olevien lomakkeiden ja kyselyiden tulokset löytyvät Jokivarren koulun kestävän kehityksen kartoituksesta.

Nostimme tämän lukuvuoden kestävän kehityksen teemaksi luontosuhteen ja luonnossa oppimisen. Perustelemme valintaa sillä, että saimme aiheesta vähiten tietoa. Forms-kyselyyn vastattiin todella heikosti. Mietimme, johtuuko vastausten vähyys siitä, ettei asiaa koeta tärkeänä vai että asia on vielä itselle vieras. Vai kenties siitä, että opetus ulkoluokassa jännittää tai materiaalia ei ole. Toki myös opettajien kiire voi vähentää vastausinnostusta. Mielestämme luonnossa oppiminen lisää fyysistä aktiivisuutta ja hyvinvointia, huomio erilaiset oppijat sekä parantaa työrauhaa. Luontosuhteen kehittyminen edesauttaa oppilaita tutustumaan kestävän kehityksen periaatteisiin sekä mahdollistaa tulevaisuudessa elämisen niiden mukaan.

Toinen kehittämiskohteemme on kestävä kulutus. Tuloksia tarkastellessamme huomasimme, että koulussamme on mahdollista tehdä kestävän kuluttamisen valintoja vieläkin paremmin. Voimme kiinnittää enemmän huomiota luontoarvoihin esimerkiksi hankintoja tehdessämme tai materiaaleja kierrättäessämme. Koulussamme on monenlaisia teemapäiviä, mutta kestävään kuluttamiseen liittyviä tempauksia on vähiten.

Oppilaiden hyvinvointia ei tällä hetkellä tarvitse nostaa kehittämiskohteeksi, kuin ei monikulttuurisuuttakaan ja kansainvälisyyttä. Näiden osa-alueiden kehittämiseksi on koulussamme olemassa omat työryhmät. Jätteen synnyn ehkäisyä ei kannata tarkastella nyt korona-aikana, sillä koronasta johtuvista syistä jätemäärät ovat kasvaneet. Niiden toivotaan palaavan ennalleen, kun koronan tuomat erikoisjärjestelyt poistuvat.

3. KESTÄVÄ KEHITYS

Kestävän kehityksen päämääränä on taata terveelliset, turvalliset ja oikeudenmukaiset elämisen mahdollisuudet nykyisille ja tuleville sukupolville sekä turvata ympäristön kantokyvyn ja luonnon monimuotoisuuden säilyminen. (Yhteinen käsitys. Kestävän kehityksen, kasvatuksen ja koulutuksen sanasto ja käytännöt. 2013, s. 20)

Kestävä kehitys jaetaan neljään ulottuvuuteen, joita ovat ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. Ekologiseen kestävyyskuuluu luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemin toimivuuden säilyttäminen. Ihmisen tulee elää huomioiden luonnon kestävyys ja rajalliset luonnonvarat. Taloudellinen kestävyys on tasapainoista kasvua velkaantumista estäen tai varantoja hävittämättä. Sosiaalinen kestävyys on hyvinvoinnin edellytysten siirtymistä sukupolvelta toiselle. Kulttuurinen kestävyys on esimerkiksi luovuuden ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta sekä vuorovaikutuksen edistämistä kulttuurien sisällä ja niiden kesken. (Mitä on kestävä kehitys? <https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys>. Luettu 7.10.2020)

Kestävän kehityksen ohjelma on vuosikohtainen ja konkreettinen yhteisön suunniteltujen kestävä kehityksen toimenpiteiden kuvaus. Se sisältää tarkat tiedot toimenpiteistä, mittareista, aikatauluista, vastuuhenkilöistä, resursseista ja seurannasta. (Yhteinen käsitys. Kestävän kehityksen, kasvatuksen ja koulutuksen sanasto ja käytännöt. 2013, s. 22)

Pienempien oppilaiden näkökulmasta kestävä kehitys tarkoittaa hyvin konkreettisia asioita, kuten kavereista huolehtimista, lähiympäristön tutkimista ja kestävämpien arkikäytäntöjen oppimista. Koulun arki järjestetään siten, että ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän ja että oppilaat pääsevät osallistumaan päätöksentekoon ja kestävä kehityksen työn toteuttamiseen. Kestävä kehitys otetaan mukaan opetuksen sisältöihin luokka-asteelle sopivalla tavalla ja opetussuunnitelmaa noudattaen. (Luomi Annukka, Paananen Johanna, Viberg Katja ja Virta Laura. Keke koulussa. Kestävän kehityksen opas. 2010, s. 9)

Koulujen tehtävänä on tukea lasten ja nuorten kasvua kestävä elämäntapaan. Ympäristöstä ja toisista ihmisistä vastuuta kantavat kansalaiset osaavat ottaa kestävä kehityksen huomioon arjen valinnoissaan ja työssään. (Luomi Annukka, Paananen Johanna, Viberg Katja ja Virta Laura. Keke koulussa. Kestävän kehityksen opas. 2010, s. 9)

4. KESTÄVÄN KEHITYKSEN TYÖN JÄRJESTÄMINEN JA OSALLISTAMINEN

4.1. Kestävän kehityksen ohjelma Jokivarren koulussa

Toteutamme opetussuunnitelman kestävän kehityksen tavoitteita (ks. Liite 1.) ja alla olevia toimenpiteitä kuukausittain koulussamme. Näiden lisäksi olemme tehneet tarkemman kuukausikalenterin (kohta 4.3) varmistaaksemme tavoitteiden saavuttamisen.

TOIMENPITEET KOULUSSA	VASTUUHENKILÖT
Ekologinen ja taloudellinen kestävyys	
Energiansäästö:	
Sammutan valot luokista ja käytäviltä päivän päätteeksi.	henkilökunta ja oppilaat
Suljen ikkunat ja ovet lähtiessäni.	henkilökunta
Kun tuuletan, tuuletan energiatehokkaasti nopeasti.	henkilökunta ja oppilaat
Vettä käytetään kohtuudella käsipesussa, suihkussa ja tarvikkeiden huoltamisessa.	henkilökunta ja oppilaat
Kestävä kuluttaminen ja jätteiden lajittelu:	
Kierrätetään käyttökelpoinen materiaali.	henkilökunta ja oppilaat
Käytetään kierrätysmateriaalia luovasti opetuksessa.	henkilökunta ja oppilaat
Materiaalien valinnoissa ja hankinnoissa otetaan huomioon ekologisuus.	henkilökunta, siivouspalvelut ja ruokahuolto
Suositaan materiaalien yhteiskäyttöä.	henkilökunta
Vähennetään kopioiden määrää ja käytetään kaksipuoleisia monisteita.	henkilökunta
Suositaan sähköistä viestintää.	henkilökunta
Tarkastellaan omia kulutustottumuksia. (Tarvitsenko tämän tulosteen?)	henkilökunta ja oppilaat
Suttupaperina ei käytetä puhdasta monistus- tai piirustuspaperia.	henkilökunta ja oppilaat
Tavarat palautetaan omille paikoilleen, niin että ne ovat jokaisen käytettävissä.	henkilökunta ja oppilaat
Vietetään aiheeseen liittyviä teemapäiviä.	henkilökunta ja oppilaat
Kokeillaan aineettomien lahjojen antamista juhlapäivinä.	henkilökunta/ kukkaistytöt
Paperi, sekajäte ja energiajäte lajitellaan omiin keräysastioihin luokissa.	henkilökunta ja oppilaat
Vähennetään biojätteen määrää ottamalla vain sen verran, minkä jaksaa syödä.	henkilökunta ja oppilaat
Koulussamme vietetään muutaman kerran vuodessa biojätteenä viikkoa.	ruokahuolto

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys	
Hyvinvointi:	
Koulu on mukana Kiva koulu -toiminnassa.	henkilökunta/ Kiva -työryhmä
Koulu on valittu Yhteispeliä -koulutukseen ja olemme aloittaneet sen toteuttamisen.	henkilökunta/ Hanna ja Asta
Koulussamme on hyvinvointityöryhmä, joka on osa kaupunkitasoista hyvinvointityötä.	välkkärit, tukioppilaat, oppilaskunta ja miniministerit
Koulussamme toimii oppilaiden osallisuusryhmiä, jotka edistävät hyvinvointia järjestämällä toimintaa.	välkkärit, tukioppilaat, oppilaskunta ja miniministerit
Oppilaiden hyvinvointia seurataan "Miten meillä menee?"- sekä "Meidän luokan kuulumiset" -kyselyillä.	yhteisöllinen oppilashuolto
Henkilökunnan hyvinvointikysely vuonna 2020.	Orimattilan kaupunki
Friends- ohjelma, joka tukee lasten ja nuorten mielen hyvinvointia.	henkilökunta
Järjestetään psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin liittyviä teemaviikkoja ja teemapäiviä.	hyvinvointityöryhmä
Henkilökunnan työyhteisöhaaste, jossa lisätään yhteisöllisyyttä ja yhdessä tekemistä.	hyvinvointityöryhmä
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys:	Kansainvälisyys -työryhmä
Koulussamme osallistutaan kansainväliseen projektiin (Erasmus+)	Kansainvälisyys -työryhmä, oppilaskunta, miniministerit, hyvinvointityöryhmä
Vietetään monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen liittyviä teema- ja juhlapäiviä)	

4.2. Kestävän kehityksen teemat ja tavoitteet lukuvuonna 2020-2021 Jokivarren koulussa

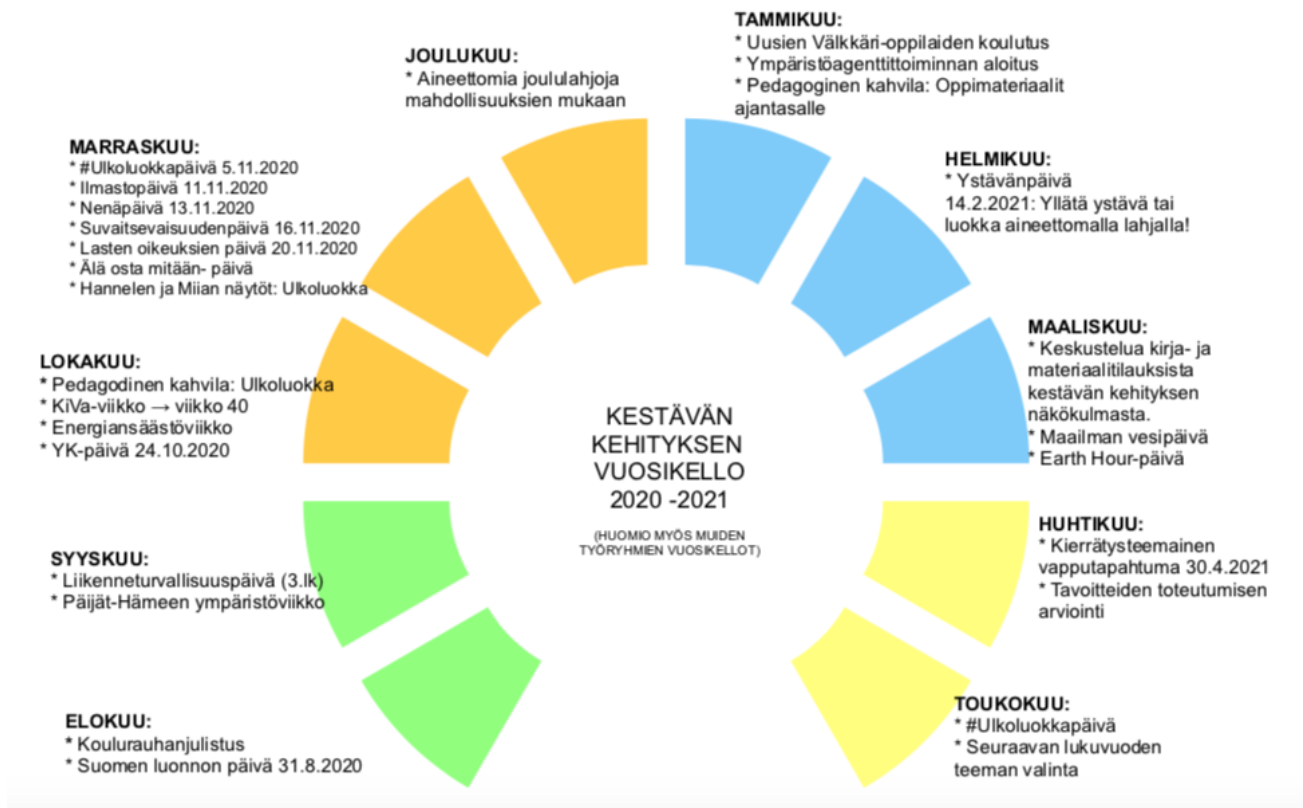
Koulumme kestävän kehityksen teemat lukuvuonna 2020-2021:

- Luontosuhde ja luonnossa oppiminen
- Kestävä kuluttaminen

Tavoitteemme lukuvuonna 2020 – 2021:

- Perustetaan säännöllisesti toimiva ryhmä 4.-6.lk oppilaille, esimerkiksi kerho, joka suunnittelee osaltaan koulun keke-toimintaa, esimerkiksi keväälle kierrätystempaus vapun läheisyyteen.
- Ehdotetaan kukkaistytöille palvelujen tai aineettomien lahjojen suosimista tavaralahjojen sijaan henkilökuntaa muistettaessa.
- Pidetään pedagogisia kahviloita, jotta luonnossa oppimisen materiaalit ja menetelmät tulevat opettajille tutuksi ja jotta opettajat uskaltavat viedä rohkeasti oppilaita oppimaan luontoon ja luonnosta.
- Kannustetaan opettajia toiminallisen materiaalin tekemiseen ja jakamiseen (ulkoluokkamateriaali).

4.3. Toimenpiteet ja aikataulu tavoitteiden saavuttamiseksi

5. RESURSSIT

Koulussamme on työryhmät, joista yksi on hyvinvointityöryhmä. Hyvinvointityöryhmä suunnittelee ja organisoii kestävä kehityksen kartoituksessa nousseita kehittämiskohteita.

Koulumme hyvinvointivastaavat lukuvuonna 2020-2021 ovat Joonas Koskinen, Outi Kivilevo ja Hannele Vinnamo. Hyvinvointivastaavat saavat koulukohtaista kehittämisrahaa 50€/kk.

Orimattilan kaupungilla on hyvinvointikoordinaattori, joka koordinoi kaupungin perusopetuksen hyvinvointityötä. Koordinaattorin opetusvelvollisuutta on huojaennettu kahdella vuosiviikkotunnilla. Koordinaattori on lukuvuonna 2020-2021 Jokivarren koulun luokanopettaja Miia Heino-Mäkinen.

Koulumme oppilaiden osallisuusryhmät saavat kokoontua kouluaihana.

Tammikuussa 2021 aloitetaan mahdollisesti Ympäristöagentit -kerho.

6. SEURANTA

Hyvinvointityöryhmä arvioi huhtikuussa tavoitteiden toteutumista. Samoin oppilaskunta ja miniministerit pohtivat omia mahdollisuuksiaan vaikuttaa koulun asioihin ja esittävät, miten oppilaiden osallistumista voitaisiin lisätä. Seuraava kartoitus tehdään toukokuussa 2021 käyttäen samoja lomakkeita kuin alkukartoituksessa.

LIITE 1

Orimattilan kaupungin opetussuunnitelman kestävän kehityksen sisällöt vuosiluokittain

Luokka-aste	Opetussuunnitelman sisältökokonaisuus
	S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu (luokat 1 – 2)
1.lk	• omista tavaroista huolehtiminen • kierrätykseen ja lajitteluun tutustuminen • koulun lähiympäristöön tutustuminen • pohditaan omien tekojen merkitystä itselle ja muille ihmisille
2.lk	• yhteisistä tavaroista huolehtiminen • kierrätykseen ja lajitteluun tutustuminen • jätteiden vähentäminen oman toiminnan avulla • kotiseutuun tutustuminen • pohditaan omien tekojen merkitystä omalle lähiympäristölle (esimerkiksi roskaaminen)
	S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen (luokat 3 – 6)
3.lk	• luonnon monimuotoisuuden käsite • oman kulttuuriperinnön vaaliminen sekä vähemmistöt • pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan • harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista esim. koulun pihan siisteys
4.lk	• luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, metsät ja suot • luonnonvarojen kestävä käyttö (maatalous) • pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itseän, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan • harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista (esim. Jokamiehen oikeudet) • Itämeren alueen suojelu • energia (lähteet, muuntuminen esim. sähköenergiasta valo- ja lämpöenergiaksi)
5.lk	• luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, metsät, suot ja vesistöt

	• monikulttuurisessa maailmassa eläminen • pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itseän, terveyteen, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan • harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista (lajittelu, kierrätys ja jokamiehenoikeudet) • Euroopan väestö (väestötiheys, yleisimmät kielet ja uskonnot, elinkeinot) • Euroopan unioni
6.lk	• luonnon monimuotoisuuden vaaliminen • ilmastonmuutos ja sen hillitseminen • luonnonvarojen kestävä käyttö • ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa • maapallon väestö ja väestötiheys eri alueilla • pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itseän, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan • harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista • jäteasema, kierrätyskeskus • toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tasolla.
	S6 Kohti kestävää tulevaisuutta (luokat 7 – 9)
7.lk	<u>Biologia:</u> • vesien suojelu • monimuotoisuus ja ekologisesti kestäväkehitys • vesi luonnonvarana • biotalouden kohteina esim. kalastus, ravustus • vesialan tutkimus ja -ammatteja <u>Maantieto:</u> • Ihmisen ja luonnon vuorovaikutus elämään ja elinkeinoin • omat valinnat • monimuotoisuus

	<u>Kemia:</u> • Opitaan lajittelemaan luokassa syntyvät jätteet. • Opitaan kierrättämään kotitalouden jätteitä kuten paperi, pahvi, lasi, metalli ja elektroniikka. • Tutustutaan tuoteselosteeseen, käyttöturvallisuustiedotteeseen ja varoitusmerkkeihin. • Perehdytään kotitalouden vaarallisiin aineisiin, niiden säilytykseen ja hävittämiseen. Esim. konetiskiaine, tärpätti, lääkkeet, nestekaasu. • Tutkitaan lähiympäristöä kemian näkökulmasta keskittyen veteen, ilmaan ja maaperään.
8.lk	<u>Biologia:</u> • monimuotoisuuden merkitys ja säilyttäminen ekosysteemin toiminnalle • ilmastonmuutos • lähiympäristön muutokset, lähiluonnon vaalimisprojektityö, toteutus ja lopputyö • biotalouden ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuudet kestävän tulevaisuuden mahdollistajina • luonnolliset ja ihmisen aiheuttamat muutokset ympäristössä • ihmisen vaikutus metsiin • luonnonvarojen kestävä käyttö, ekologiset, sosiaaliset, taloudelliset ja eettiset periaatteet • kestävä ravinnontuotanto sekä eläinten hyvinvointi • ympäristöalan ammatteja • metsien kestävä käyttö ja sen merkitys eliöille ja ihmiselle • luonnonsuojelun tavoitteet, keinot ja saavutukset. <u>Maantieto:</u> • ihmisen toiminnan vaikutukset luonnonympäristön tilaan Suomessa esim. Itämeri • biotalouden edellytykset Suomessa • monimuotoisuus • biotalouden ammatteja <u>Kemia:</u> • Opitaan sopivien suojavarusteiden oikeaoppinen käyttö.

	• Opitaan toimimaan ympäristöä suojelevasti. • Tutustutaan käsitteisiin kestävä kehitys, ekologinen jalanjälki ja tuotteen elinkaari. • Voidaan esimerkiksi tehdä vierailu kierrätyskeskukseen, vedenpuhdistamoon tai muuhun vastaavaan paikkaan.
9.lk	<u>Biologia:</u> • ympäristövastuu ja eettisesti kestävät valinnat • kestävä tulevaisuus <u>Maantieto:</u> • ihmisen ja luonnonympäristön vuorovaikutus elämään ja elinkeinoihin eri puolilla maapalloa • biotalouden mahdollisuudet maailmassa • globaali vastuu ja ympäristön tila • monimuotoisuus • tuotteiden elinkaari ja vastuulliset kulutusvalinnat • luonnonvarojen kestävä käyttö • ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen • kestävä kehitys, kestävä elintapa ja vastuullisuus paikallisesti ja globaalisti <u>Kemia:</u> • Tutustutaan kemianteollisuuden keksintöihin etenkin ihmiskunnan hyvinvoinnin ja teknologian näkökulmasta. • Tutustutaan kemianteollisuuden ammatteihin ja niiden vaatimaan koulutukseen. • Tutustutaan paikallisiin kemianteollisuuden yrityksiin. • Tutustutaan joihinkin kemianteollisuuden tuotteisiin (lääkkeet, pesuaineet, kosmetiikka, paperi, keramiikka, lasi, tekstiilit ja muovit). • Opitaan, mikä merkitys hiilellä on elävälle luonnolle. • Tutustutaan hiilen kiertokulkuun. • Opitaan hiilen palamisreaktion ja yhteyttämisen osuus hiilen kiertoon.